

Доречно згадати і поняття ювенальної юстиції. Очевидним є вплив концепцій, сформованих у рамках кримінології, на становлення принципів діяльності ювенальної юстиції, а також ключові аспекти правовідношення до дітей: «індивідуалізація», «виховання», «ресоціалізація» (або ж «реінтеграція»), «реабілітація», «мультидисциплінарність» [6, с. 21]. Отже, концепції, теорії, доктрини, сформовані в ювенальній кримінології безпосередньо визначають становлення ювенальної юстиції в Україні.

Ювенальна кримінологія – підгалузь кримінологічної теорії, яка вивчає злочинність неповнолітніх (осіб від 14 до 18 років), її причини та умови, особливості особистості неповнолітнього злочинця, поведінку неповнолітніх жертв злочинів, а також запобігання злочинам в середовищі неповнолітніх.

### ***Список використаних джерел***

1. Зелінський А. Ф. Кримінологія. Навчальний посібник. Харків: Рубікон, 2000. 240 с.
2. Білоконь М. А. Запобігання злочинності неповнолітніх: досвід країн європейського союзу: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2013. 208 с.
3. Борисов В. І., Фрвс П. Л. Поняття кримінально-правової політики. Вісник Асоціації кримінального права України. 2013. № 1 (1). С. 15–31.
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>.
5. Сімейний кодекс України. Документ 2947-III. Редакція від 18.03.2020, підстава – 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
6. Лакатош Н. Й. Організаційно-правові основи ювенальної юстиції в Україні. дис. ... канд. юрид. наук. Київ. 2019. 236 с.

***Кучер Василь Михайлович,***

аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

## **МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ В ЗАПОБІГАННІ НЕЗАКОННОМУ ЗАВОЛОДІННЮ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ, ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ**

**Анотація.** В статті розглянуто деякі форми міжнародної взаємодії у запобіганні незаконному обігу зброї. Проаналізовано роль світових організацій у цій діяльності. Здійснено оцінку можливостей запровадження міжнародних стандартів у цій галузі запобіжної діяльності.

**Ключові слова:** конфлікт, проєкт, допомога, взаємодія, зброя.

**Summary.** The article considers some forms of international cooperation in the prevention of illicit trafficking in weapons. The role of world organizations in this activity is analyzed. The possibilities of introducing International Standard in this area of preventive activity have been assessed.

**Keywords:** conflict, project, help, cooperation, weapon.

Сучасна криміногенна ситуація в нашій країні значно ускладнюється багатьма транснаціональними факторами, і злочини у сфері обігу зброї, зокрема, незаконне заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, так само детермінуються цими чинниками. Це, насамперед, повинно обов'язково враховуватися та використовуватися для забезпечення взаємодії між правоохоронними органами на міжнародному рівні. Однак у нашому випадку, окрім транснаціональних чинників, на значне зростання кількості зброї у незаконному обігу впливає триваючий військовий конфлікт в Україні та пов'язані з цим негативні фактори. Тому світова спільнота, розуміючи усю складність ситуації, що склалася, впроваджує взаємодію з правоохоронною системою нашої держави для вчасного реагування на створену небезпеку.

Практична діяльність правоохоронних органів також свідчить про те, що в організації запобігання незаконному заволодінню вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами в умовах транснаціонального незаконного обігу зброї, ще й при «підкріпленні» цього військовим конфліктом, особливо важливого значення набуває ефективна міжнародна взаємодія. Міжнародними правовими організаціями, які вивчають проблеми протидії злочинності неодноразово підкреслювалась важливість постійного моніторингу питань, пов'язаних з організацією запобігання злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї, підтримання на належному професійному рівні національних систем кримінального правосуддя. Зокрема, Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй (ООН) по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (Доха, 12–19 квітня 2015 року) закликав держави до розробки та прийняття ефективних заходів щодо запобігання й протидії незаконному виготовленню та обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин. До таких заходів Конгрес, зокрема, відніс:

- проведення інформаційно-просвітницьких кампаній для створення перешкод незаконному застосуванню та виготовленню вогнепальної зброї й вибухових речовин;

- використання передових технологій, у тому числі нанесення маркування та обліку для полегшення відслідковування вогнепальної

зброї та підвищення ефективності кримінальних розслідувань щодо незаконного обігу зброї [1].

Звичайно, заходи, запропоновані Конгресом ООН, здебільшого стосуються запобігання злочинам на загальносоціальному рівні. Завдання Національної поліції України в цьому напрямку вбачається можливим визначити шляхом з'ясування та узагальнення причин та умов, що сприяють вчиненню цих злочинів. Відмінною рисою незаконного обігу зброї на сьогодні є те, що окрім збільшення обсягів, змінюються і його якісні характеристики: він набуває організованого й транснаціонального, а в періоди загострень соціально-економічних протиріч – і політичного характеру. Регулярні повідомлення про вибухи гранат, збройні напади й численні схрони в мирних містах дедалі частіше вказують на величезну прогалину з боку держави в цьому питанні. Як справедливо зазначає Н.Є. Міняйло: «Поширення незаконного обігу вогнепальної зброї як один з найбільш «перспективних» напрямів діяльності організованих злочинних угруповань поряд з торгівлею наркотиками, людьми, контрабандою та проституцією сприяє процвітанню так званого «чорного» ринку зброї. Незаконна торгівля зброєю стає усе більш прибутковим злочинним промислом» [2; 3, с. 255].

Істотний позитивний вплив на ситуацію відбувся на початку 2020 року, коли Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) збільшила свою підтримку України в посиленні її реагування на незаконний обіг зброї, боєприпасів та вибухових речовин, розпочавши впровадження одразу двох позабюджетних проєктів. Ці проєкти впроваджуються на запит органів державної влади України та базуються на результатах оцінки, проведеної ОБСЄ в 2018 році, яка підтвердила, що перед країною постають істотні ризики та виклики в сфері безпеки через поширення незаконних зброї, боєприпасів та вибухових речовин в межах країни та при перетині її державних кордонів. Ці ризики та проблеми особливо загострилися внаслідок конфлікту на сході країни, проявами чого є незаконне заволодіння зброї, боєприпасів та вибухових речовин, їх незаконні використання й обіг. Ці проєкти впроваджуються в партнерстві з Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією України, Державною службою з надзвичайних ситуацій України та Державною митною службою України. Програмна допомога, серед іншого, передбачає розвиток спроможності відповідних органів влади України шляхом підготовки персоналу, надання спеціалізованого обладнання, вдосконалення координації та правової бази, а також впровадження міжнародних стандартів і належних практик. Управління цими проєктами здійснює Секретаріат ОБСЄ спільно з Координатором проєктів ОБСЄ в Україні. Проєкти впроваджуються за рахунок

позабюджетних внесків і нефінансової допомоги Європейського Союзу, Франції, Німеччини, Литви, Нідерландів, Норвегії, Польщі та Словаччини [4].

Таким чином, міжнародні правоохоронні та правозахисні організації беруть активну участь в організації запобігання незаконному заволодінню вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами в Україні. Це, насамперед, пов'язано з підвищеною небезпекою в умовах транснаціонального незаконного обігу зброї, а також військовим конфліктом у нашій країні.

### ***Список використаних джерел***

1. Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (Доха, 12–19 квіт. 2015 р.). Дохинская декларация : [сайт]. URL: [https://www.unodc.org/documents/congress//Declaration/V1504153\\_Russian.pdf](https://www.unodc.org/documents/congress//Declaration/V1504153_Russian.pdf).

2. Міняйло Н. Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Ніна Євгенівна Міняйло . Київ : Б.в., 2012. 20 с.

3. Свірін М. О. Запобігання підрозділами Національної поліції злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. Вип. 4. С. 251-260.

4. ОБСЄ збільшує підтримку України в протидії незаконному обігу зброї, боєприпасів та вибухових речовин. Організація з безпеки і співробітництва в Європі: [сайт]. URL: <https://www.osce.org/uk/secretariat/444397>.